

המדען הראשי מחכה ליזמים ערבים

הבעיה העיקרית שעמה מתמודדים יזמים ערבים שבחרו במסלול ההיי-טק היא הצורך במימון ראשוני

18:51 18.06.2014 מאת: אמיר עסלי

בשנים האחרונות ניכרת עלייה משמעותית במספר הצעירים הערבים הלומדים מדעים וטכנולוגיה; במספר העובדים הערבים בתעשיית ההיי-טק; ובמספר היזמים הערבים בתחום. עם זאת, גם לאחר עלייה זו, שיעורן של כל אחת מהקבוצות האלה רחוק מלשקף את שיעור הערבים מכלל האוכלוסייה - נתון שוודאי שלא יפגיע רבים. גם העובדה כי בפני אותם יזמים יש חסמים ייחודיים לא מעטים שמרחיקים אותם מבחירה במסלול ההיי-טק, כגון היעדר אזורי תעשייה במגזר הערבי, ידועה. ואולם הבעיה העיקרית שעמה מתמודדים יזמים ערבים שבחרו במסלול ההיי-טק היא הצורך במימון ראשוני. חסם זה קיים גם אצל יתר היזמים באוכלוסייה, ללא תלות בלאום. חלק מיזמים אלה פונים לקבלת מענק מחקר ופיתוח מלשכת המדען הראשי, המפעיל מסלולי תמיכה ייחודיים ליזמים מתחילים, המעניקים סיכוי למיזם ראשוני עוד טרם שלב הוכחת ההיתכנות.

והנה נתון מעניין: ב-2013 היה תקציב המדען הראשי כ-1.3 מיליארד שקל. מתוך תקציב זה העמיד המדען ליזמים ערבים מענקים בסכום של כ-7 מיליון שקל בלבד. מדובר בכ-0.5% מהתקציב.

בהתייחס לכך, ניתן להעלות טענות על אפליה, אולם לצורך הדיון עדיף לצאת מנקודת הנחה שחלוקת המענקים מבוצעת באופן כשר, כיאה לגוף ממשלתי. הנחה כזאת מובילה למסקנה המתבקשת, כי בקרב הציבור הערבי קיימים פערי מידע באשר לאפשרות לקבלת מימון מלשכת המדען, או במילים אחרות: חלק גדול מציבור היזמים הערבי כלל אינו מודע לאפשרות זו.

סביר להניח שגם בלשכת המדען הראשי מודעים לכשל, שכן לאחרונה קיימו כנס לקידום חדשנות טכנולוגית במגזרי המיעוטים, כדי להעלות את המודעות לעניין ובמטרה להציג תוכנית סיוע המיועדת למגזר הערבי. התוכנית צפויה לעלות לאוויר בקרוב ולכלול השתתפות של עד 85% בהוצאות המחקר והפיתוח, עד לתקרה של 2 מיליון שקל. לשם השוואה, בתוכניות המרכזיות של המדען המיועדות לכלל האוכלוסייה, שיעור המימון הוא 20%-50%.

התוכנית החדשה מיועדת למיזמים שבהם היזם הערבי מחזיק בלפחות שליש ממניות החברה ועובד בה, ושמצויים בשלב ההזנק (חברות הקיימות ארבע שנים לכל היותר). במענק ניתן יהיה לעשות שימוש לכיסוי ההוצאות הישירות של המחקר והפיתוח, לרבות שכר, חומרים מתכלים, מימון יועצים חיצוניים ורכישת שירותים מקבלני משנה. את הבקשה למענק ניתן יהיה להגיש על ידי מילוי טופס מתאים, וצפוי כי בחינת הבקשה וקבלת התשובה מהמדען יבוצעו תוך כמה שבועות.

לקבלת מימון מהמדען במסגרת התוכנית החדשה יש כמה יתרונות. בדומה לתוכניות אחרות של המדען, היזם אינו נדרש לוותר על חלק מזכויותיו במיזם או להקצות מניות למדינה בתמורה למענק. מעבר לכך, המענק מוחזר בתשלומי תגמולים מתוך הכנסות עתידיות, כך שבמקרה שהמיזם נכשל, אין חובה להחזיר את המענק. עם זאת, על המיזם

למלא אחר הוראות חוק המו"פ, הכולל מגבלות על העברת הקניין הרוחני של המיזם מחוץ לישראל.
חשוב לאפשר לערביי ישראל להשתלב בכלכלה באופן מלא, לרבות בתחום ההיי-טק, המהווה נדבך מרכזי בכלכלת המדינה. מאמצי לשכת המדען בהקשר זה מבורכים. כולי תקווה שבשנים הבאות יעלה משמעותית מספר הבקשות למענקים שיגישו יזמים ערבים, וכתוצאה מכך גם גובה המענקים שיוענקו בפועל.
יזמים ערבים יקרים, מתברר שאצל המדען הראשי כסף דווקא כן גדל על העצים. כל שנותר הוא להושיט יד ולקחת.
הכותב הוא עורך דין במשרד יגאל ארנון ושות', המתמחה בחברות הזנק ושוק ההון